

11. 8. 2014

Více najdete na www.nkp.cz a www.klementinum.cz <Pro novináře>

Grónské mýty a pověsti provokují v Národní knihovně

Praha, Klementinum: V horkých srpnových dnech zchladí návštěvníky Klementina ilustrace Martina Velíška ke knize *Grónské mýty a pověsti*. Drsné obrázky, v nichž však nechybí absurdita a nadhled, můžete od 11. srpna do 11. září 2014 obdivovat na Výstavní chodbě NK ČR.

Aktuální výstava v Národní knihovně ČR představuje knižní ilustrace Martina Velíška ke knize *Grónské mýty a pověsti* (Argo, 1998 a 2007). Svazek je výběrem z rozsáhlého díla dánsko-grónského polárního badatele a spisovatele *Knuda Rasmussena* (1879-1933), který sesbíral většinu grónských mytologických příběhů, bajek, pověstí a písní a přeložil je do dánštiny. Vybraný soubor inuitských příběhů převedli do češtiny Viola a Zdeněk Lyčkovi a právě její překladatel a bývalý velvyslanec v Dánsku převzal nad expozicí záštitu.

Mýty a pověsti byly odjakživa nedílnou součástí života Inuitů usazených v drsném arktickém prostoru. Severští lovci si je navzájem vyprávěli během dlouhé polární noci, nebo když je na cestě zastihla nepohoda a byli nuceni zůstat delší dobu na jednom místě. Mnohé příběhy vysvětlují, jak vzniklo Slunce, Měsíc a hvězdy, proč je příroda taková, jaká je, a proč různá zvířata vypadají tak, jak vypadají. K bezděčné syrovosti a krutosti některých textů se mnohdy těžko nalézá morální opodstatnění nebo odpovídající trest. *„Mýty a pověsti mě fascinují svou podstatou. Ústní slovesnost se přenášela z generace na generaci, často po stovky, někdy tisíce let. A nezáleželo na tom, zda se přitom lidé přestěhovali o stovky či tisíce kilometrů dál. To je právě případ Grónanů a v podstatě všech Inuitů, kteří pocházejí z Asie a přes zamrzlý Beringův průliv doputovali až do Severní Ameriky a Grónska. Nejstarší mýty si zabalili s sebou na cestu, a proto dnes můžeme v různých částech Arktidy vystopovat varianty téhož příběhu. O další fascinující rozměr se postarala nemilosrdná příroda, která nikomu z těch, kdo v této části světa žijí, nedala nikdy nic zadarmo. Životní realita je často redukována na prázekladní témata – život, smrt, sex, jídlo, spánek. Tím se grónský svět přece jen o něco liší od poměrů v našich zeměpisných šířkách, mlékem a strdím oplývajícími,“* vysvětluje Zdeněk Lyčka. Drsnost životních podmínek zprostředkovávají i Velíškovy ilustrace, o jejichž přímočaré syrovosti se budou moci návštěvníci Národní knihovny přesvědčit na vlastní oči.

Jak je však pro výtvarníkovu tvorbu typické, jeho obrázky v sobě zároveň nesou i svérázný humor.

Ilustrace Martina Velíška byly poprvé prezentovány v roce 2008 v grónském hlavním městě Nuuku jako součást projektu *České dny v Grónsku*. Poté byly představeny v dalších grónských městech (Narsaq, Qaqortoq, Maniitsoq, Sisimiut a Ilulissat) a v letech 2010-2013 putovaly po Dánsku (Kodaň, Aalborg, Odense, Hundested, Skive). V roce 2012 byly spolu s výstavou ilustrací Luboše Drtiny k sámským pohádkám a pověstem součástí *Českých dnů na Faerských ostrovech*. Od podzimu 2013 byly k vidění na mnoha místech České republiky (Havlíčkův Brod, Praha, České Budějovice, Kutná Hora, Ústí n. Labem, Ostrava, Brno, Třeboň, Železný Brod) a v Bratislavě. Po uvedení v Klementinu budou následovat dvě instalace na východním Slovensku a tři v Polsku, pak se výstava vrátí zpět do Česka – do Vlastivědného muzea v Olomouci.

Martin Velíšek (*1963) je absolventem sklářského ateliéru profesora Libenského na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (1989). Věnuje se ilustrátorské, plakátové, animátorské a volné umělecké tvorbě. Je dvorním výtvarníkem alternativní kapely *Už jsme doma*. Je členem České filmové a televizní akademie. V roce 2002 získal Českého lva za výtvarnou stránku filmu *Fimfárum* Jana Wericha a cenu Ministerstva kultury ČR za nejkrásnější knihu roku 1997. Vystavoval mj. v Paříži, Rouenu, Vídni, Hannoveru, Mnichově, Frankfurtu, New Yorku, Seattlu, Kodani, Helsinkách, Stockholmu, Oslu, Nuuku, Segovii, Melbourne, Mostaru a Varšavě. Kromě *Grónských mýtů a pověstí* ilustroval také *Babičku* Boženy Němcové, *Zvířecí farmu* George Orwella a mnoho dalších knih.

Výstavu *Grónské mýty a pověsti* je možné navštívit 11. 8. – 11. 9. 2014 na Výstavní chodbě v přízemí Národní knihovny ČR. Otevřeno je od 9.00 do 19.00 hod., o prázdninách pouze ve všední dny, v září pak každý den s výjimkou neděle. Vstupné je pro uživatele a držitele průkazu Národní knihovny ČR zdarma, pro ostatní návštěvníky 5 Kč.

Expozici v září doplní také přednášky o Grónsku i jeho mytologii, jež pronese kurátor výstavy Zdeněk Lyčka, bývalý český velvyslanec v Dánsku:

2. 9. 2014 od 19.30 hod. - Grónsko – země věčného sněhu a ledu

9. 9. 2014 od 18.00 hod. - Grónské mýty a pověsti

11. 9. 2014 od 18.00 hod. - Na lyžích napříč Grónskem

Irena Maňáková
Národní knihovna ČR